

Nr 199

av herr Svensson i Malmö m. fl.

angående de homosexuellas familjerättsliga ställning m. m.

Vid behandlingen av regeringens proposition 1973:32 väckte vänsterpartiet kommunisterna motion med yrkande att homosexuellas samlevnad skulle kunna rättsligt regleras på samma sätt som all annan samlevnad.

I sitt betänkande 1973:20 avstyrkte lagutskottet motionskraven men gjorde samtidigt följande uttalande:

Enligt utskottets mening finns det anledning att uppmärksamma de homosexuellas problem. Tydligt är att de i många avseenden är sämre ställda än samboende av olika kön — — — . Utskottet vill dock betona, att en samlevnad mellan två parter av samma kön är från samhällets synpunkt en fullt acceptabel samlevnadsform. Utskottet utgår därför ifrån att i lämpligt sammanhang de homosexuellas problem blir föremål för närmare utredning. Utskottet hänvisar även till vad socialstyrelsen m. fl. remissinstanser anfört i frågan.

Uttalandet får betecknas som både betydelsefullt och förpliktande med hänsyn till att det var första gången ett svenskt statsorgan gav uttryck för en bestämd attityd i frågan.

Någon utredning av det slag som begärdes av utskottet och riksdagen har emellertid icke påbörjats. Som svar på en enkel fråga från vpk-håll vid 1973 års höstriksdag yttrade statsrådet Lidbom, att någon samlad utredning rörande de homosexuellas problem inte var aktuell. Riksförbundet för sexuellt likaberättigande tillskrev senare på hösten regeringen och begärde att de homosexuellas problem skulle tas upp till behandling inom ramen för familjelagssakkunnigas fortsatta arbete. Regeringen avslog denna begäran. I svar till förbundet skrev rättschefen i justitiedepartementet bl. a.:

Vad särskilt gäller de familjerättsliga problemen påpekade statsrådet Lidbom i den fortsatta diskussionen bl. a. att familjelagssakkunniga har till uppgift att syssla med de vanliga äktenskapen och deras problem, att de sakkunniga har ett besvärligt arbete framför sig och att det inte skulle vara särskilt lämpligt att anförtro åt dem att utreda också diverse samlevnadsproblem som rör de homosexuella men som har ganska ringa samband med de sakkunnigas egna huvuduppgifter.

Detta svar kan inte tolkas på annat sätt än att regeringen anser frågan om de homosexuellas situation och diskrimineringen mot dem som alltför oviktig för att tas upp av familjelagssakkunniga. Detta står i klar motsättning till vad socialstyrelsen anfört i sitt remissutlåtande över familjelagssakkunnigas första betänkande. Det bör särskilt observeras att lagutskottet hänvisade just till socialstyrelsens uttalande.

Regeringens attityd kan knappast vara förenlig med riksdagens beslut i juni 1973. Riksdagen begärde att de homosexuellas problem i lämpligt sammanhang skulle bli föremål för utredning. Riksdagen yttrade ingenting om att problemen endast skulle tas upp ett och ett, isolerade från varandra eller från motsvarande problem hos andra kategorier medborgare.

En uppläggning enligt regeringens modell betyder dels att synen på de homosexuellas problem begränsas till vissa isolerade legala detaljer, t. ex. den aktuella frågan rörande minimiålder för sexuell umgänge, dels att man aldrig får någon analys eller något program för att bekämpa diskrimineringen av de homosexuella över *hela* det samhällsliga fältet. Man får ingen översikt av de homosexuellas situation som grupp.

Enligt vår mening är den rimliga tolkningen av riksdagens begäran att de homosexuellas situation bör ses i sin helhet och bli föremål för samlade och medvetna åtgärder. Detta innebär inte att frågan nödvändigtvis måste lösas i en stor, mångårig utredning av det i svensk administration hävdvunna snittet. Säkert kan man i stället tillgodogöra sig material som redan samlats. I Nederländerna — som i denna fråga framstår som ett föregångsland — har den hittills grundligaste utredningen av dessa problem utförts (den s. k. Speijer-rapporten). Mycket av dess underlag och slutsatser torde vara omedelbart användbara i svenska sammanhang.

Arbetet i Sverige bör alltså kunna ske relativt snabbt och ha formen av t. ex. en sammanfattande, översiktlig rapport om problemets olika sidor jämte konkreta förslag till lösningar av de homosexuellas rättsliga och sociala problem.

Samhället har en gammal skuld att betala till de homosexuella. Ännu på 1950-talet upplevde Sverige en besinningslös hetskampanj mot homosexualitet och homosexuella. Alltjämt förekommer på viktiga sektorer av arbetsmarknaden en klar och bevisbar diskriminering mot de homosexuella. Alltjämt utmålades de på visst militärt håll som kroniska "säkerhetsrisker". Alltjämt förmenas de av lagstiftningen sådana möjligheter till formalisering av sina personliga relationer, som står alla andra medborgare till buds.

Den sociala attityden till homosexualitet och homosexuella har på senare år blivit mindre intolerant. Fortfarande är dock fördomarna i vida kretsar mycket starka och orsakar tusentals personliga tragedier och orättvisor. Ännu helt nyligen har — från organisationen KFML(r)s sida — en kampanj startats i vilken homosexualitet och homosexuella utmålades som "osunda" manifestationer av "perversitet" eller "njutningslystnad".

Det förtjänar understrykas att homosexuellas problem — och det samma gäller på motsvarande sätt alla andra minoriteter — ingalunda har sin egentliga grund i att en viss procent av medborgarna är homosexuella. Det är i stället majoritetens attityder som är drivkraften i fördomar och diskriminering. När staten tar upp de homosexuellas problem är det inte bara en åtgärd för att förbättra de homosexuellas situation. Det är samtidigt ett *allmänt* motarbetande av fördomar, intolerans och oveten-

skapliga föreställningar bland medborgarna. Diskriminering av minoriteter är ett problem som har sin rot hos majoriteten. Ur denna synvinkel erhåller frågan vidden av allmänt kultur- och frihetsproblem.

Mot bakgrund av det här anförda hemställs

att riksdagen, med understrykande av sitt beslut från juni 1973, uppdrar åt regeringen att i lämplig form avge en samlad rapport över de homosexuellas situation i samhället och framlägga förslag till lösning av de i sammanhanget aktuella problemen.

Stockholm den 21 januari 1974

JÖRN SVENSSON (vpk)

i Malmö

BERTIL MÅBRINK (vpk)

INGA LANTZ (vpk)

SUNE OLSSON (vpk)

i Stockholm

KARIN NORDLANDER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

